

Sygn. akt I PK 331/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M.P.

przeciwko C. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.

o ryczałty za noclegi,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 marca 2018 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Ł.

z dnia 23 czerwca 2016 r., sygn. akt VII ...16,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania i orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Ł. oddalił apelację C. Polska Spółki z o.o. w Ł. od wyroku Sądu Rejonowego w Ł. z dnia z dnia 3 lutego

2016 r., którym zasądzono na rzecz M.P. kwotę 44.809,97 zł tytułem ryczałtów za noclegi za okres od maja 2012 r. do lipca 2013 r.

W sprawie ustalono, że powód był zatrudniony w pozwanej Spółce od 10 kwietnia 2012 r. do 31 sierpnia 2015 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy ciągnika siodłowego, początkowo na okres próby, a następnie na czas określony i od dnia 7 lipca 2014 r. na czas nieokreślony. Odbывał podróże służbowe do Francji, Włoch, Szwajcarii, Austrii, Hiszpanii i Anglii. Łączące strony umowy o pracę przewidywały diety z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju w wysokości określonej zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Socjalnej z dnia 8 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, gdzie wykonywana jest podróż służbowa. Powód podpisał oświadczenia, że zapoznał się z regulaminem pracy i regulaminem wynagradzania, chociaż regulaminy te nie zostały mu udostępnione.

Od dnia 21 marca 2008 r. w pozwanej Spółce obowiązywał regulamin wynagradzania niezawierający uregulowań dotyczących ryczałtów za noclegi. W myśl jego postanowień, wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu za pracę w nadgodzinach, premii uznaniowej i nagrody. W § 7 rozdziału IV - „Wypłacanie innych świadczeń” regulaminu wskazano, że pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługują diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców (pkt 1). Kierowcom przysługują diety w ryczałtowanej wysokości (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt 2 każdorazowo określał w formie zarządzenia prezes zarządu lub osoba upoważniona. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza jego granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3). Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę z tytułu przysługującej mu diety na pokrycie niezbędnych kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków (pkt 4). W § 10 regulaminu wskazano, że w sprawach nieuregulowanych mają zastosowanie przepisy powszechnie obowiązujące.

Od dnia 8 listopada 2012 r. postanowienia regulaminu uległy zmianie. Mianowicie w § 7 pkt 4 rozdziału IV - „Wypłacanie innych świadczeń” przewidziano, że kierowcom przysługuje zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości. Wysokość oraz zasady naliczania ryczału każdorazowo określa w formie zarządzenia prezes zarządu lub osoba upoważniona. Ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza jego granicami nie mógł być niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 5). Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaną pracą (pkt 8). Zarządzeniem nr 7 od dnia 8 listopada 2012 r. ustalono zryczałtowaną dietę w wysokości 30 euro za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju oraz zryczałtowany koszt noclegu poza granicami kraju w wysokości 10 euro (§ 2).

Zgodnie z regulaminem wynagradzania w wersji obowiązującej od dnia 1 stycznia 2013 r., wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczału za pracę w porze nocnej, ryczału z pracą w nadgodzinach, ryczału za noclegi, zaliczki na poczet dyżuru, premii uznaniowej i nagrody. Pracownikowi w podróży służbowej na obszarze kraju, któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku za nocleg w hotelu lub innym obiekcie świadczącym usługi hotelarskie przysługiwał ryczałt za nocleg w wysokości 150% należności przysługujących z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (§ 7 pkt 8 regulaminu). Pracownikowi w podróży służbowej poza granicami kraju, przysługiwał za nocleg zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu na nocleg w hotelu poza granicami kraju określonego w załączniku do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. W razie nieprzedłożenia rachunku, pracownikowi przysługiwał ryczałt w wysokości 15 euro za każdy nocleg (pkt 9). Wysokość diety za dobę podróży służbowej poza granicami kraju ustalono na 30 euro (pkt 10).

Z ustaleń stron stosunku pracy wynikało, że powód miał otrzymywać wynagrodzenie zasadnicze oraz diety w wysokości 40 euro za każdy dzień przez pierwsze 3 miesiące zatrudnienia, a w następnych miesiącach - 45 euro za każdy dzień. Ostatecznie przez pierwsze dwa miesiące otrzymywał diety za każdy dzień w wysokości 40 euro, a w kolejnych miesiącach - 45 euro. Nie były mu wypłacane ryczałty za noclegi. Strony nie zawierały porozumienia zmieniającego w zakresie należności z tytułu podróży służbowych. Strona pozwana nie dokonała również wypowiedzenia zmieniającego w tym zakresie. W spornym okresie powód spał wyłącznie w kabinie samochodu. W okresie zatrudnienia powód otrzymywał diety według tej samej stawki. Do września 2013 r. na rozliczeniu wskazywana była stawka diety i liczba dni, a później - stawka diety i ryczałtu za nocleg.

W okresie od 14 listopada 2011 r. do 28 lutego 2013 r. stawka ryczałtu z tytułu noclegu wynikała z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236 poz. 1991 ze zm., dalej jako rozporządzenie z 2002 r.), zaś w okresie od 1 marca 2013 r. do 9 grudnia 2013 r. - z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167, dalej jako rozporządzenie z 2013 r.).

W takim stanie faktycznym przyjętym za podstawę rozstrzygnięcia, Sąd odwoławczy podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, że podstawę roszczenia powoda stanowi art. 2 pkt 8 i art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 3-5 k.p. Oznacza to, że przepisy wykonawcze zawarte w rozporządzeniach z 2002 r. i z 2013 r. ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety, zwrotu kosztów przejazdu, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika. W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowane będą miały

przepisy wykonawcze (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 oraz w wyroku z dnia 4 września 2014 r., I PK 7/14). Zdaniem Sądu drugiej instancji, zmiana regulaminu wynagradzania przewidująca dla powoda mniej korzystne warunki płacy (obniżenie diety) powinna zostać dokonana w drodze wypowiedzenia zmieniającego (art. 241¹³ k.p.). Skoro pracodawca tego nie uczynił, powoda obowiązywały przez cały okres zatrudnienia wcześniejsze ustalenia stron umowy o pracę w zakresie wysokości diety. Pozwana Spółka nie wykazała, by powód został poinformowany, iż dieta obejmuje ryczałt z tytułu noclegów oraz aby został zapoznany z zarządzeniem nr 7 i regulaminem wynagradzania, ustalającymi zryczałtowany koszt noclegu na kwotę 10 euro, co automatycznie obniżało o tę kwotę dotychczasową wysokość diety. Skoro zatem strony skonkretyzowały w kolejnych umowach o pracę i obowiązującym do dnia 8 listopada 2012 r. regulaminie wynagradzania, że kwota 40 euro, a następnie 45 euro stanowi tylko dietę pokrywającą koszty wyżywienia, to nie ma podstaw, aby objąć nią również ryczałty za noclegi.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że zapewnienie kierowcy samochodu ciężarowego odpoczynku nocnego w kabinie tego samochodu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2002 r., zaś ryczałt za nocleg przysługuje pracownikowi niezależnie od rzeczywistego poniesienia przez niego kosztów z tego tytułu (tak Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 oraz z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14 oraz w wyroku z dnia 22 lipca 2015 r., I PK 95/15). Podniósł, że brak w regulaminie wynagradzania uregulowania kwestii ryczałtu z tytułu noclegów musi spowodować zastosowanie § 9 rozporządzenia z 2002 r. oraz § 8 rozporządzenia z 2013 r. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 września 2014 r., I PK 7/14), a późniejsze wprowadzenie przez pozwaną Spółkę zmian regulaminu wynagradzania odnoszących się do ryczałtu za noclegi było w stosunku do powoda nieskuteczne wobec braku wypowiedzenia lub porozumienia zmieniającego w tym zakresie. W ocenie Sądu odwoławczego, dochodzenie przez powoda roszczeń z tego tytułu nie stanowi nadużycia prawa w rozumieniu art. 8 k.p. Łączące strony umowy o pracę, obowiązujące przepisy regulaminu wynagradzania oraz powszechnie obowiązujące

przepisy ustanawiały bowiem standardy, które gwarantowały powodowi świadczenia z tytułu noclegu.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pozwana Spółka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art. 77⁵ § 3 i § 4 k.p. w związku z § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia z 2002 r. oraz § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia z 2013 r. w związku z art. 77⁵ § 2 k.p. przez ich błędną wykładnię i uznanie, że prywatny przedsiębiorca musi ustalić wysokość świadczeń z tytułu podróży służbowej na poziomie nie niższym niż wynikające z powołanych wyżej aktów wykonawczych, podczas gdy minimalnym standardem, poniżej którego pracodawca nie może ustalić wysokości tych świadczeń, jest wysokość diety, która nie może być niższa niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w art. 77⁵ § 2 k.p.; 2) art. 77 § 3, § 4 i § 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia z 2002 r. oraz § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia z 2013 r. przez ich błędną wykładnię, która doprowadziła do uznania, że pracownikowi przysługuje wypłata ryczałtu za nocleg bez względu na fakt poniesienia realnych kosztów, pomimo użycia przez ustawodawcę określenia „zwrot kosztów noclegu”; 3) art. 8 ust. 2 i 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U. UE L 2006.102.1, dalej jako rozporządzenie nr 561/2006) przez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że przepis ten zobowiązuje pracodawcę do zapewnienia pracownikowi - kierowcy noclegu poza kabiną pojazdu, podczas gdy wykładnia językowa i systemowa prowadzi do wniosku, że kierowca dobowy odpoczynek może wykorzystywać w pojeździe, o ile pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania i pojazd znajduje się na postoju; 4) art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców przez jego błędną wykładnię, skutkiem której było przyjęcie, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy odpowiedniego miejsca do spania w kabinie pojazdu, nie jest zapewnieniem bezpłatnego noclegu; 5) art. 8 k.p. przez jego niezastosowanie, podczas gdy roszczenie powoda o wypłatę ryczałtów za nocleg stanowi nadużycie prawa i jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, gdyż powód w podróży służbowej nocował w

przystosowanej do tego kabinie, nie ponosił żadnych kosztów z tego tytułu oraz godził się na taką formę odbywania noclegu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, a w przypadku stwierdzenia podstaw - o uchylenie w całości również wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93) Trybunał Konstytucyjny uznał art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia z 2013 r. oraz § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia z 2002 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, za niezgodny z art. 2 ustawy zasadniczej. W ten sposób art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców został usunięty z porządku prawnego, co jednak nie oznacza, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego do pracowników - kierowców w transporcie międzynarodowym nie znajdują zastosowania reguły rozliczania podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p. Zagadnienie to rozstrzygnęła uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (LEX nr 2379708), w której uznano, że ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia z 2002 r. oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia z 2013 r. W motywach tej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że pozbawienie mocy prawnej art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców spowodowało jedynie przewartościowanie sytuacji prawnej, nie jest jednak równoznaczne z pozbawieniem kierowców transportu międzynarodowego (mających status pracowników) należności z tytułu podróży służbowej. Przepisy art. 2 pkt 7 i art. 4 ustawy o czasie kierowców oraz art. 5 i art. 77⁵ k.p. nie zostały bowiem wyrugowane z porządku prawnego. Przepis art. 2 ust. 7 zawiera definicję podróży służbowej kierowcy, modyfikując - na potrzeby wybranej grupy zawodowej - kształt

podróży służbowej zdefiniowanej w art. 77⁵ § 1 k.p. Z kolei w art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców przewidziano, że w zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu pracy. Ten ostatni przepis stanowi odzwierciedlenie wyrażonej w art. 5 k.p. zasady, że przepisy szczególne dotyczące określonej kategorii pracowników mogą określać ich stosunek pracy odmiennie. W konsekwencji, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego do pracowników - kierowców w transporcie międzynarodowym znajdują zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p., a co za tym idzie, w rozporządzeniach wykonawczych z 2002 r. i 2013 r. Zastosowanie tego przepisu wynika bowiem z art. 5 k.p. i jego odpowiednika - art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców.

W ramach zarzutów obraży art. 77⁵ § 3, 4 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia z 2002 r. i § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia z 2013 r., a nadto art. 8 ust. 2 i 8 rozporządzenia nr 561/2006 i art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców, skarżący zwalcza ocenę Sądu drugiej instancji, że prawo do ryczałtu za nocleg przysługuje niezależnie od poniesienia przez pracownika realnych kosztów z tego tytułu oraz że zapewnienie pracownikowi - kierowcy odpowiedniego miejsca do spania w kabinie pojazdu nie jest zapewnieniem bezpłatnego noclegu. Tak skonstruowane zarzuty są niezasadne.

Powyższe zagadnienie zostało rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164) oraz w uchwale z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14 (OSNP 2015 nr 4, poz. 47). Przyjęto w nich zgodnie, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2002 r. (odpowiednio - § 16 ust. 4 rozporządzenia z 2013 r.). W uzasadnieniach tych uchwał zajęto stanowisko, że art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006 dotyczy możliwości wykorzystania przez kierowcę z dziennego (także tygodniowego skróconego, ale już nie tygodniowego regularnego) odpoczynku w pojeździe (w kabinie samochodu), jeżeli dokona on takiego wyboru, pod warunkiem, że pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Przepisy powołanego rozporządzenia nie

dotyczą natomiast uprawnień w zakresie przysługiwania kierowcy od pracodawcy należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania pracy (podróży służbowych), nie mogą więc służyć ocenie przesłanek takich uprawnień, w szczególności przesłanek przysługiwania ryczału za nocleg. Upewnia w tym przekonaniu art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców (przewidujący, że dobowy odpoczynek kierowcy może być wykorzystany w pojeździe, jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania). Prawo do odpoczynku zostało w tym przepisie zestawione z dobą i tygodniem pracy, a nie ze sposobem rozliczania kosztów noclegu. Znaczy to tyle, że pojęcie to należy postrzegać jako gwarancję dotyczącą czasu pracy, nie ma jednak ono nic wspólnego ze sferą kosztów pracy czy konstrukcją podróży służbowej. Wykładnia ta została podtrzymana w powołanej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17. W jej motywach podkreślono również, że ustawa o czasie pracy kierowców w żadnym zakresie nie odnosi się do rozliczania podróży służbowej pracowników - kierowców w transporcie międzynarodowym, co oznacza, iż zastosowanie znajdują wprost reguły określone w Kodeksie pracy i rozporządzeniach wykonawczych. Wskazano, że - stosownie do art. 77⁵ § 5 k.p. - w razie braku w prawie zakładowym lub umowie o pracę postanowień dotyczących wszystkich składników należności przysługujących pracownikowi na pokrycie kosztów podróży służbowej, przysługują mu należności wymienione w przepisach, o których mowa w art. 77⁵ § 2 k.p., a więc w rozporządzeniach wykonawczych. Sąd Najwyższy - z powołaniem się na wcześniejsze orzecznictwo - zaakcentował również, że istota ryczału jako świadczenia kompensacyjnego polega na tym, iż świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia oderwane jest od rzeczywiście poniesionych kosztów i ma na celu uproszczenie wzajemnych rozliczeń. W rezultacie, jeśli pracownik ich rzeczywiście nie poniesie, to i tak przysługuje mu ustalony ryczałt. Wynika to z założenia, że każde zatrudnienie wiąże się z kosztami dotyczącymi pracy, które w całości obciążają pracodawcę. Zatem niedopuszczalne jest przerzucanie na pracownika kosztów noclegu w podróży służbowej. To na pracodawcy spoczywa powinność zabezpieczenia odpowiednich warunków noclegowych w podróży służbowej, a obowiązek ten może zostać zrealizowany albo przez zorganizowanie

odpowiednich warunków umożliwiających odpoczynek (nocny), albo przez ustanowienie ryczałtu w wysokości dającej możliwość zrealizowania tej potrzeby we własnym zakresie. Nie ma natomiast znaczenia okoliczność, czy pracownik faktycznie ze sposobności tej skorzysta, czy też wybierze rozwiązanie „ekonomiczne”.

Roszczenie powoda dotyczące ryczałtu za noclegi nie może również zostać zwalczane zarzutem odwołującym się do art. 8 k.p. Nie jest bowiem sprzeczne z zasadami współzycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa dochodzenie roszczeń wynikających z obowiązujących przepisów. Zaprezentowane przez skarżącego argumenty, że powód nocował w przystosowanej do tego kabinie, godził się na taką formę odbywania noclegu i nie ponosił żadnych kosztów z tego tytułu, nie mogą przeciwdziałać jego roszczeniom. Po pierwsze, ryczałt za nocleg nie jest uzależniony od faktycznie poniesionych kosztów, a jego wypłata przysługuje również wówczas, gdy pracownik nie poniósł żadnych kosztów z tytułu noclegów. Po drugie, powód faktycznie nocował poza domem i musiał odczuwać niedogodności, jakie wiążą się z nocowaniem w warunkach odbiegających od noclegu w domu lub w warunkach hotelu (motelu). Klauzule generalne z art. 8 k.p. zasadniczo nie powinny być stosowane, gdy chodzi o koszty pracodawcy i świadczenia należne pracownikowi w związku z rozliczeniem kosztów obciążających pracodawcę (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2017 r., I PK 246/16, LEX nr 2438316 oraz z dnia 19 grudnia 2017 r., I PK 249/16, LEX nr 2440465).

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona ze względu na trafność zarzutu naruszenia art. 77⁵ § 3 i 4 k.p.c. w związku z § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia z 2002 r. oraz § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia z 2013 r. w związku z art. 77⁵ § 2 k.p.c.

Sąd drugiej instancji stanął na stanowisku, że po pierwsze - pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w rozporządzeniach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 4 k.p. albo na korzystniejszych warunkach określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy oraz po drugie - co prawda regulamin wynagradzania oraz zarządzenie nr 7 przewidywały od dnia 8 listopada 2012 r. ryczałt za nocleg i określały jego wysokość, to jednak - z uwagi na jednoczesne

zmniejszenie wysokości diety umówionej przez strony umowy o pracę - zmiana warunków płacy wymagała wypowiedzenia lub porozumienia zmieniającego, a skoro tego nie uczyniono, zmiana postanowień regulaminu nie była względem powoda skuteczna, również w zakresie odnoszącym się do uregulowania kwestii ryczałtu za nocleg.

Odnośnie do pierwszej kwestii, to została ona przesądzona powołaną wyżej uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, w której wyrażono pogląd, że w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę dopuszczalne jest ukształtowanie należności z tytułu noclegu (ryczałtu za nocleg) w sposób mniej korzystny niż to wynika z rozporządzenia wykonawczego wydanego na podstawie art. 77⁵ § 4 k.p. Co do drugiego zagadnienia, uszło uwagi Sądu odwoławczego, że powód dochodzi wypłaty ryczałtu z tytułu noclegów a nie wyrównania ryczałtu z tytułu diet. Postanowienie regulaminu wynagradzania wprowadzające z dniem 8 listopada 2012 r. ryczałt za nocleg w wysokości określonej zarządzeniem nr 7, wcześniej nieustalony w regulaminie i nieumówiony przez strony, nie było dla powoda niekorzystne w rozumieniu art. 241¹³ w związku z art. 77² § 5 k.p., a tym samym nie wymagało dokonania wypowiedzenia ani zawarcia porozumienia zmieniającego (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2017 r., I PK 317/16, LEX nr 2473798).

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.

kc